

KIRGIZİSTAN BİLGİ NOTU

ŞUBAT
2024

GÜNCEL VERİLER

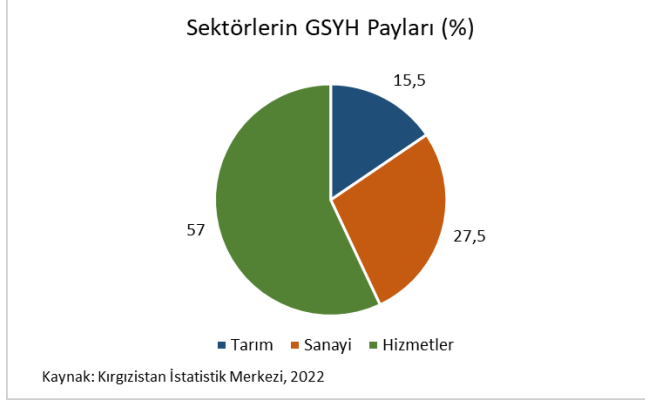
MAKROEKONOMİK
GÖSTERGELER VE TAHMİNLER

GÖSTERGE	DEĞER	2021	2022	2023 (tahmini)
GSYH (cari fiyatlarla)	Milyar USD	9,3	11,7	12,7
Büyüme	%	5,5	6,3	3,4
Nüfus	Milyon Kişi	6,7	6,8	6,9
Kişi Başı Gelir	USD	1.391	1.718	1.830
Enflasyon	%	11,2	14,7	10,0
İşsizlik Oranı	%	9,0	9,0	9,0
Cari Denge / GSYH	%	-8,0	-46,5	-20,0
Bütçe Dengesi / GSYH	%	-0,7	-0,3	-1,8
İhracat	Milyar USD	1,7	2,2	2,8*
İthalat	Milyar USD	5,6	9,6	11,1*

Kaynak: IMF KEG Nisan 23, Trademap, Kırğızistan İstatistik Ofisi, *: 2023 Ticaret verisi Ocak 23-Kasım 23 dönemini kapsamaktadır.

1. KIRGIZİSTAN EKONOMİSİ GENEL GÖRÜNÜMÜ

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılmasıyla bağımsızlığını ilan eden Kırgızistan, Sovyet sistemine entegre olmuş ekonomisini yeniden yapılandırma zorunluluğuyla karşı karşıya kalmış; yasal atlyapının iyileştirilmesi, arazi reformunun başlatılması, kamu kuruluşlarının özelleştirilmesi gibi piyasa reformlarını hızla uygulamaya koymuştur. Bu reformlara rağmen ülke, 1990'ların başında üretimde ciddi bir düşüş yaşamış ve küresel mali kriz, azalan petrol fiyatları ile son yıllarda yine yavaş büyüme hızıyla karşı karşıya kalmıştır.

Kırgızistan ekonomisi büyük ölçüde altın ihracatı, işçi dövizleri ve tarıma bağlıdır. 20. yüzyılın sonlarına doğru Cumhuriyet demir dışı metaller için kaynak, makine, hafif sanayi ürünleri, hidroelektrik güç ve gıda ürünleri üreticisi haline gelmiş ve altın madenciliğinin önemi gittikçe artmıştır. Ancak, yine de altın madenciliği dışında madencilik sektörü çok gelişmemiştir. Ülke önemli kömür rezervlerine sahip olmasına rağmen kömür madenciliğine yatırım yetersizliği bulunmakta ve bu alandaki faaliyetleri devlet yürütmektedir.

Hidroelektrik güç, ülkenin enerji ihtiyacının dörtte üçünden fazlasını sağlamaktadır. Kırgızistan, hidroelektrik enerjisini daha fazla üretebilecek ve ihraç edebilecek potansiyeli bulunmaktadır. Ancak, bol hidro kaynaklara sahip olmasına rağmen potansiyelinin yalnızca %10'unu kullanmaktadır.

Ülkede tarım sektörü bölgedeki diğer ülkeler ile kıyaslandığında GSYH'nin yüksek bir bölümü olan %15,5'ini oluşturmaktadır. Bahsedilen sektörde ülkenin çalışabilir nüfusunun %65'i faaliyet göstermektedir. Ülkede yetiştirilen başlıca ürünler arasında buğday, patates, sebze ve meyveler bulunmaktadır. Tarım sektörünün gelişmesinde ülkenin ADB (Asian Development Bank) üyeliği sonucu 180 milyon kişilik pazara sahip olması ve 2016 yılında AB tarafından Kırgız menşeli tarımsal mallara GTS+ (Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi) statüsü verilmesi etkili olmuştur.

Ülkenin sanayi sektörü 2021 verilerini göre ekonominin %27,5'ini oluşturmaktadır. Sektörün büyük çoğunluğunu işleme sektörü; başka bir deyişle gıda, tütün ürünleri, hazır giyim, temizlenmiş petrol ürünleri, kimyasal maddeler gibi kuruluşlar oluşturmaktadır.

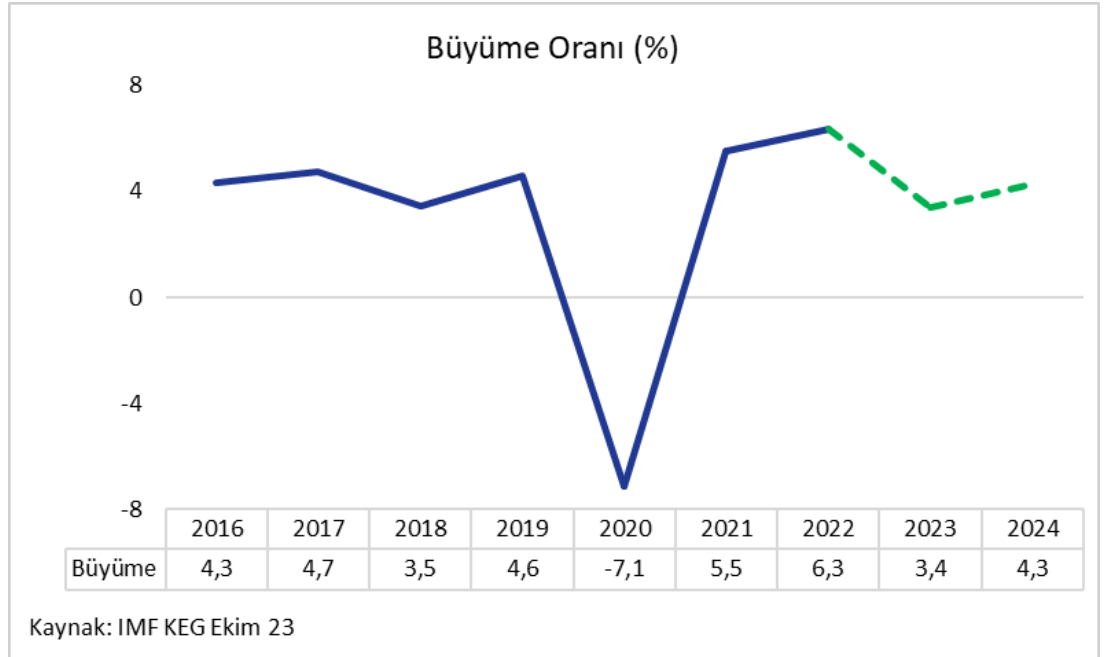
2. BÜYÜME

Ülke, 2020 yılında, Covid-19 salgının yayılması olumlu ekonomik gidişatı kesintiye uğratmıştır. Bu yılda, üretim %8,6 daralmış, Kırgız para birimi dolar karşısında %19 değer kaybetmiş ve keskin bir durgunluk başlamıştır. Ayrıca, yurt içi aktivitede yavaşlama, turizm ve altın dışı ihracattaki keskin düşüş, 2012 yılından beri negatif büyüme göstermeyen Kırgız ekonomisinde 2020 yılında %8,6 daralmaya neden olmuştur.

2021 yılında ise, tedarik zincirlerinin toparlanması, işçi dövizlerinin kısıtlamaların bitmesi ile birlikte yeniden artmaya başlaması ile sanayi sektörünün toparlanması büyümeyi destekleyerek ülkenin %6,2 genişlemesini sağlamıştır.

IMF 2022 Nisan ayında, Kırgız ekonomisinin Rusya-Ukrayna geriliminden etkileneceği ve işçi dövizlerinde keskin bir daralma yaşanacağını tahmin ederek ülke büyümesinin %0,9'a gerileyeceğini öngörmüş takip eden tahminlerinde ise bu oranı %5,5'e kadar yükseltmiştir. IMF tahminlerinin aksine Kırgızistan resmi istatistiklerine göre, ülke ekonomisi Ukrayna'daki savaşın etkilerine karşı dayanıklı duruş göstermiş, altın üretimi, ticareti ve ulaşımı sayesinde yıl sonunda %7 büyümüştür.

2023'te ise Kırgızistan hizmet sektörünün güçlü performansına karşın altın üretiminin yavaşlaması ve hava koşullarından dolayı tarım sektörünün etkilenmesi nedeniyle büyümenin yıl sonunda %3,4'e gerilediği tahmin edilmektedir.

3. SWOT ANALİZİ

Güçlü Yönleri:

- Çin, Rusya ve Avrupa arasındaki geçiş koridorudur.
- Kırgızistan, ekonomik büyüme için güçlü bir temel oluşturan maden kaynakları, su ve tarım arazileri açısından zengindir.
- Ülkenin doğal güzellikleri ve kültürel mirası, ekonomi ve turizm için önemli bir faktördür.
- Ülke özellikle bilgi teknolojisi ve mühendislik gibi sektörlerde nitelikli işgücüne sahiptir.

Zayıf Yönleri:

- Hidroelektrik enerjisine aşırı bağımlılık, elektrik sektörünü kesintili elektrik üretimine karşı savunmasız bırakır
- Kırgızistan ekonomisi büyük ölçüde yurtdışındaki göçmen işçilerden gelen havalelere bağımlıdır.
- Ülkenin ulaşım ve enerji dahil olmak üzere altyapısı nispeten az gelişmiştir ve bu da ekonomik büyüme ile rekabet edilebilirliği engelleyebilmektedir.

Fırsatlar:

- Kırgız hükümeti madencilik sektörünü, özellikle altın ve diğer minerallerde, önemli ekonomik faydalar sağlayabilecek şekilde geliştirmeye çalışmaktadır.
- Kırgızistan'ın Avrasya Ekonomik Birliği ve Kuşak ve Yol Girişimi gibi bölgesel örgütlere katılımı ticaret ve yatırım için fırsatlar sunmaktadır.
- Kırgızistan, fosil yakıtlara bağımlılığı azaltabilecek ve ihracat fırsatları sağlayabilecek, özellikle hidroelektrikte, yenilenebilir enerji gelişimi için önemli bir potansiyele sahiptir.

Tehditler:

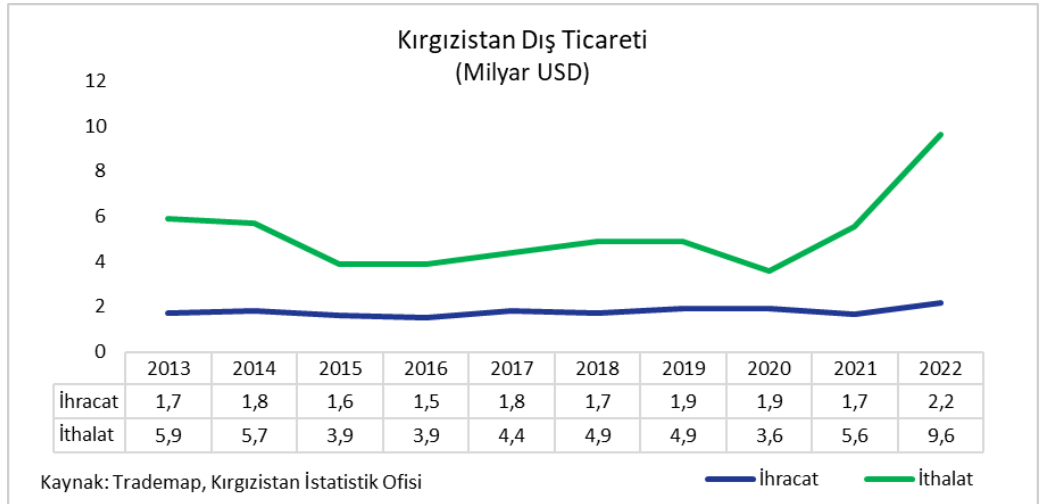
- Kırgızistan ekonomisi, emtia fiyatlarındaki değişiklikler veya başlıca ticaret ortaklarındaki ekonomik gerilemeler gibi dış şoklara karşı savunmasızdır.
- Kırgızistan, su kaynaklarını ve tarımsal üretkenliğini etkileyebilecek buzulların erimesi de dahil olmak üzere iklim değişikliğinin etkilerine karşı savunmasızdır.

4. DIŞ TİCARETİ

Kırgızistan'ın denize kıyısı olmaması ve ithalata bağımlılığı, Eski Sovyetler Birliği ülkeleri dışında ticaret ilişkilerini geliştirmesinde önemli bir engel teşkil etmiştir. İthalata bağımlı olması nedeniyle çoğunlukla dış ticaret açığı veren Kırgızistan 2020 yılında mal ithalatında en büyük ticaret ortağından biri olan Çin ile sınır kapılarını kapatması bu yılda ithalatı %27 düşürmüştü ancak ihracatın bir önceki yıl ile aynı seviye olan 1,9 milyar USD'de gerçekleşmesi dış ticaret açığını 1,7 milyar USD'ye geriletmiştir.

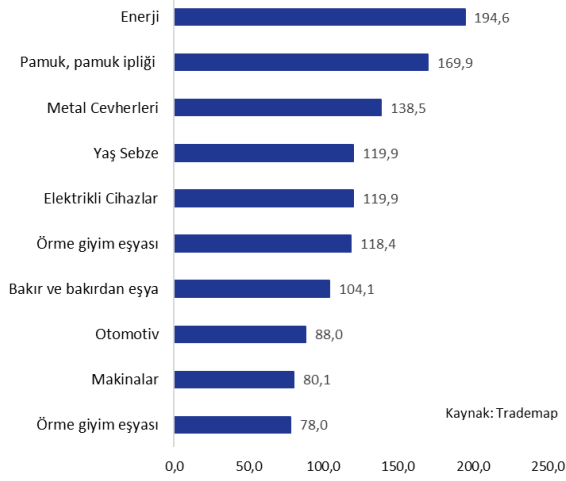
2021 yılında ise ihracat 1,7 milyar USD'ye gerilemiştir. Bu düşüş, 2020 yılında ihraç edilen 1 milyar USD üzerindeki altın ve mücevherin 2021 yılında ihraç edilmemesinden kaynaklanmıştır. İthalat ise bir önceki yıla kıyasla %55 artmış ve 5,6 milyar USD'ye yükselmiştir. 2022 yılının öncü verilerine göre ülke ihracatını bu yılda %32 artırarak 2,2 milyar USD'ye, ithalatını ise %73 artış ile 9,6 milyar USD'ye yükseltmiştir. Böylece, ithalat kaynaklı dış ticaret hacmi 11,8 milyar USD'ye ulaşarak son yılların en yüksek noktasına ulaşsa da dış ticaret açığı 7,4 milyar USD'ye ilerleyerek son yılların en yüksek açığının kaydedilmesine neden olmuştur. 2023 yılının Ocak-Kasım döneminde Kırgızistan ihracatı 2,8 milyar USD, ithalatı ise 11,1 milyar USD olarak gerçekleşmiştir.

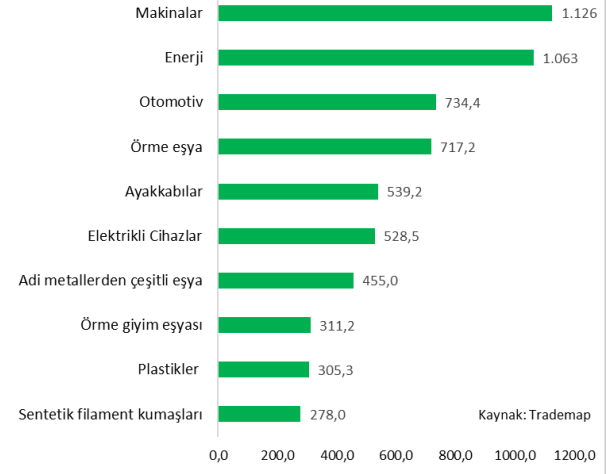
Ürün bazında ise 2022 verilerine göre, enerji, pamuk-pamuk ipliği ve metal cevherleri en çok ihraç edilen ürün grupları olmuştur. Bahsedilen sektörler ülke ihracatının %23'ünü oluşturmaktadır. İthalatta ise, makineler, enerji, otomotiv ve örme eşya sektörleri öne çıkmakta olup toplam ithalatın %38'ini oluşturmaktadır.

Kırgızistan İhracatı
(2022, Milyon USD)

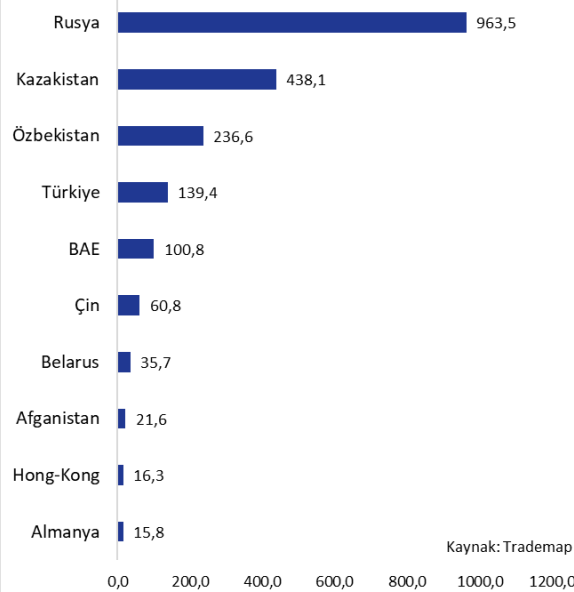
Kırgızistan İthalatı
(2022, Milyon USD)

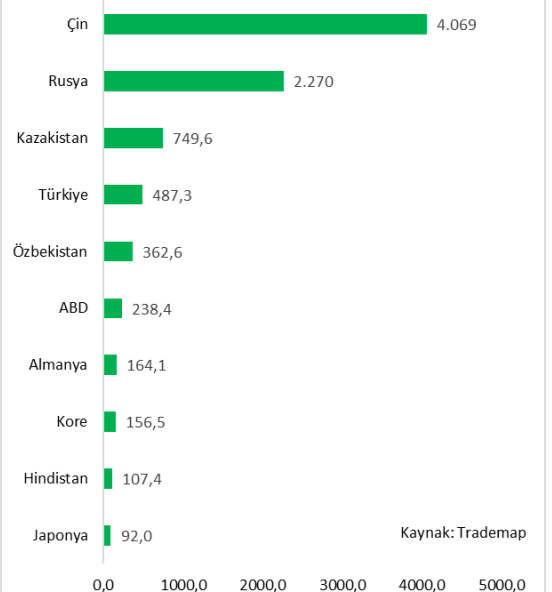
2022 yılında Kırgızistan ihracatına Rusya, Kazakistan, Özbekistan ve Türkiye öne çıkmaktadır. Rusya, Kırgızistan ihracatının %44'ünü oluşturmak üzere takip eden diğer ülkeler sırasıyla %20'sini %11'ini ve %6'sını oluşturmaktadır. Kırgızistan ithalatında ise, Çin %42'yi, Rusya %24 ve Kazakistan %8'i oluşturmaktadır.

Kırgızistan ithalatında Türkiye 2022 verilerine göre 4. sırada yer almaktadır. Türkiye, Kırgızistan ithalat pazarında 2017 yılında %5,9 paya sahipken bu pay 2019 yılında %4,5'e gerileyerek son zamanların en dip noktasında gerçekleşmiştir. 2020'de salgına rağmen pazar payı %5,3'e yükselmiştir. 2022 yılında ise pay %5,1'e gerilemiştir.

Kırgızistan İhracatında İlk 10 Ülke
(2022, Milyon USD)

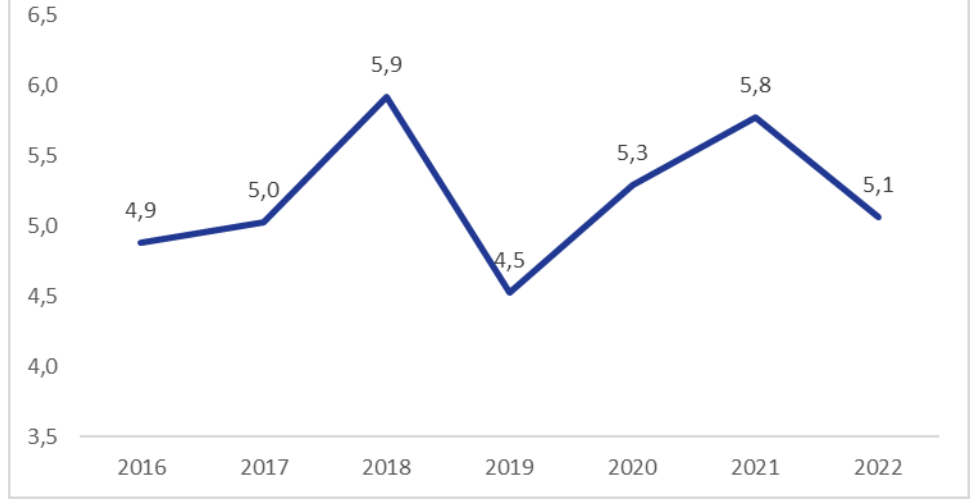

Kırgızistan İhracatında İlk 10 Ülke
(2022, Milyon USD)

Kırgızistan İthalatında Türkiye'nin Payı (%)

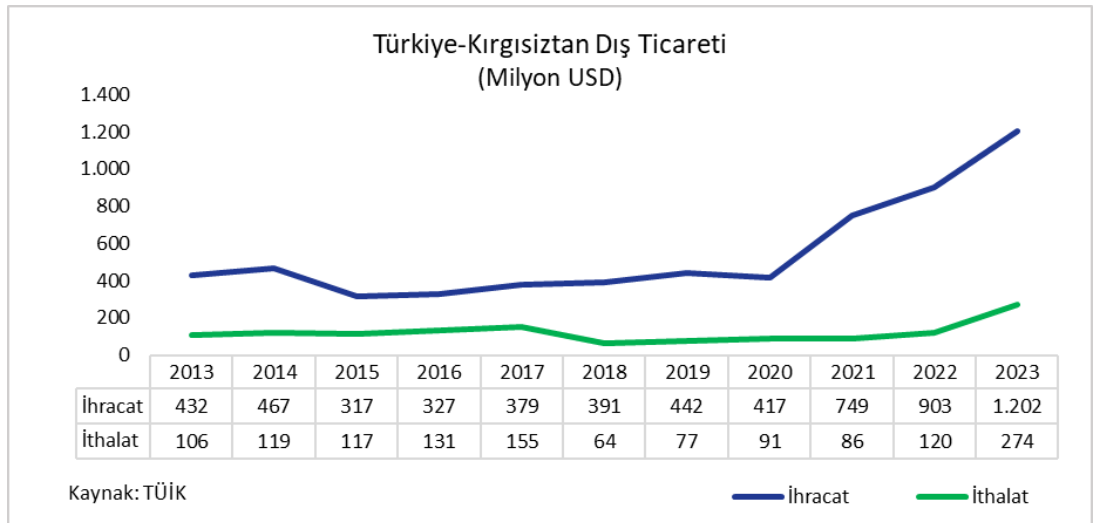
5. TÜRKİYE- KIRGIZİSTAN TİCARETİ

Türkiye Kırgızistan ile olan ticaretinde net ihracatçı konumundadır. 2020 yılında 417 milyon USD gerçekleşen ihracat 2021'de 750 milyon USD seviyesine yükselmiştir. 2022'de ise ülkeye olan ihracatımız bir önceki yıla kıyasla %20 artarak 903 milyon USD'ye yükselmiştir. 2023 yılında altın mücevher ihracatının bir önceki yıla kıyasla %15, örme giyim eşya ihracatının ise %60 artması sayesinde ihracat 1,2 milyar USD'ye yükselerek rekor kırmıştır.

Türkiye'nin ülkeden olan ithalatı ise 2020 yılında 91 milyon USD gerçekleştikten sonra 2022 yılına kadar üç haneli rakamlara çıkamamıştır. 2022'de 120 milyon USD gerçekleşen ithalat 2023 yılında 274 milyon USD'ye yükselmiştir. Bu yükselişte, enerji sektörü ürün gruplarının artması etkili olmuştur.

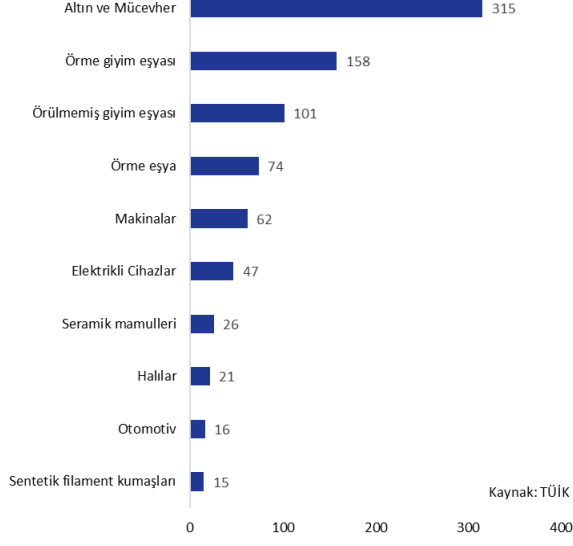
Böylece 2023 yılında Kırgızistan ile olan dış ticaret hacmi 1,4 milyar USD, Kırgızistan'a karşı verilen dış ticaret fazlası ise 928 milyon USD ile rekor kırmıştır.

2023 verilerine göre, Türkiye'nin Kırgızistan'a olan ihracatında altın-mücevher, örme giyim eşyası ve örülmemiş giyim eşyası öne çıkmaktadır. Söz konusu sektörler ülkeye olan ihracatın sırasıyla %31, %15, %10'unu oluşturmaktadır. Ülkeden olan ithalatta ise, enerji sektörü %68'i, altın ve mücevher ise %13'ü oluşturmaktadır.

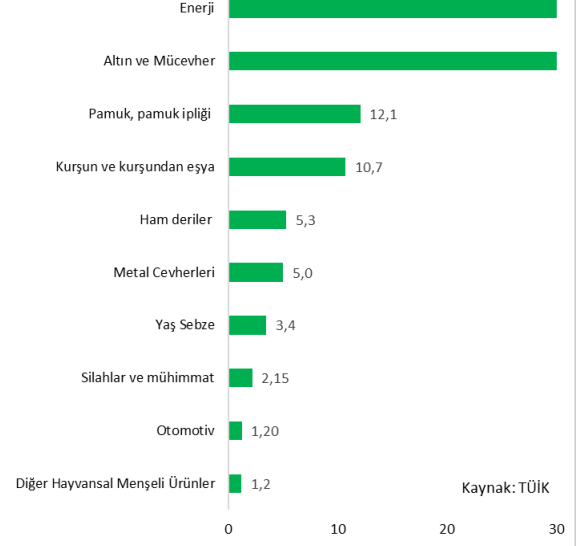

Türkiye'nin Kırgızistan'a İhracatı (ÖTS, 2023, Milyon USD)

Türkiye'nin Kırgızistan'dan İthalatı (ÖTS, 2023, Milyon USD)

DIŞ EKONOMİK İLİŞKİLER KURULU

Huzur Mahallesi, Azerbaycan Caddesi Skyland Sky Office No: 4
B Blok Kat: 21-22 Seyrantepe 34485 Sarıyer/İstanbul

www.deik.org.tr • info@deik.org.tr

     deikiletisim | deikint